

Tóth I. János, PhD
MKT DSZ elnökségi tag, filozófus

Irány a demográfiai szakadék
Termékenységi folyamatok a fejlett
(OECD) országokban

MKT Vándorgyűlés 2024.

Modernizáció és haladás antinatalista

- A tradicionális (premodern) társadalmakat **magas halálozási és születési arányszámok** jellemzik.
 - (Azaz rövid élettartam [40 év] és magas termékenységi arányszám [TTA~6 gyerek/nő])
- A modernizáció (18. századtól) és a haladás (21. századtól) mindkét arányszámot csökkenti.
 - Az élettartam növekedése a haladás szándékos célja, míg a TTA csökkenése a haladás járulékos következménye.

Demográfia-ökonómiai paradoxon

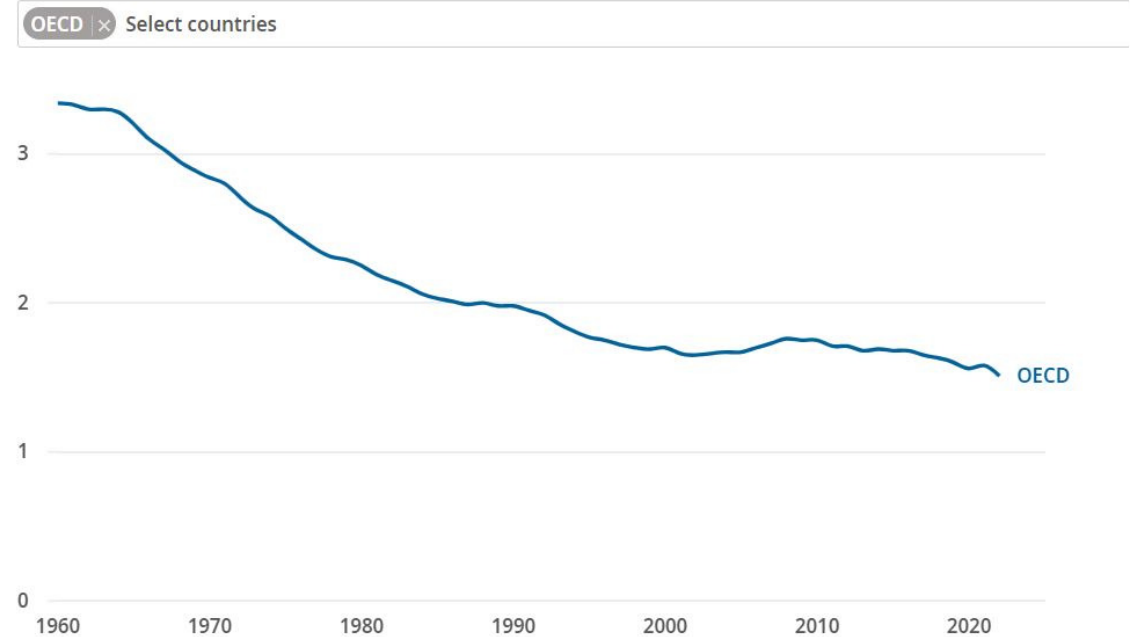
- Herwig Birg (2000) felismeri, hogy a jövedelem és a termékenység között fordított az arányosság.
- A magas jövedelem a reprodukciós szint alatti termékenységgel jár együtt, és fordítva. Például:
 - Japánban: 32 600 USD/fő és 1,22 gyerek/nő (2009).
 - Etiópiában: 900 USD/fő és 6,17 gyermek/nő (2009).

Az OECD országok termékenységről

- A legfejlettebb gazdaságokat tömörítő 38 OECD országban a **TTA trendszerűen csökkent.***
- A csökkenés hullámzó: megtorpanásokkal és átmeneti emelkedésekkel.

Total fertility rate

Number of children per woman

Source: OECD, [Society at a Glance 2024](#).

- *Forrás: **Society at a Glance 2024: OECD Social Indicators**
- https://www.oecd.org/en/publications/2024/06/society-at-a-glance-2024_08001b73.html

A TTA csökkenés részelemei

- A nők (és a férfiak) egyre később vállalnak gyereket. Négy évtized alatt 5 év emelkedés.
- Egyre később (30 évesen) vállalják az első gyermeküket.
- Drámai mértékben emelkedik a gyermektelen emberek aránya. Mo.-az 1975-ben született (most 49 éves) nők 17% gyermektelen.
- Harmadik gyerek születése általában csökken, kivéve az Észtországot és Magyarországot.
- A mamahotel jelensége nő. A 20-29 éves fiataloknak átlagosan fele élt a szüleivel. Mo.-on 56% .

- Hat évtized alatt megfeleződött a TTA értéke, ha ez a trend tovább folytatódik, akkor 2080-ra 0,7-re csökken.
- Az 1,5-ös és a 0,7-es TTA érték esetében egy migrációs szempontból zárt populáció létszáma minden generációban 29%-kal illetve 66%-kal csökken.

Dél-Korea a jövő

- Kelet-Ázsiában a legalacsonyabb a TTA: Dél-Korea: 0,78; Japán: 1,3.
- A nem OECD tag Tajvanban: 1,0, Kínában: 1,2 gyerek/nő.
- A Dél-Koreai állam a GDP 1,5%-át költi családpolitikára, főleg szolgáltatások formájában. Készpénz támogatás is jelentős: egy gyermek után a szülők nyolc éven át körülbelül 22.000 dollárt (7,8 millió forintot) kapnak.
- Ennek ellenére a TTA folyamatosan csökken.

Figure 4.4. **Fertility rates across the OECD are typically below the population replacement rate**

Number of children per woman aged 15 to 49, in 1980, 2000 and 2022 or nearest years

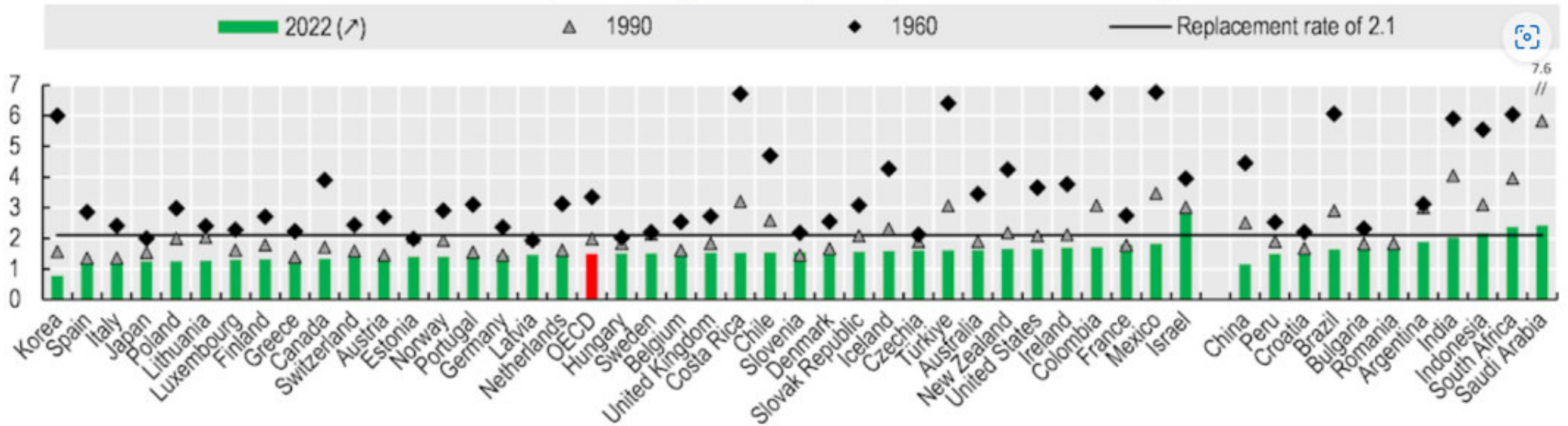
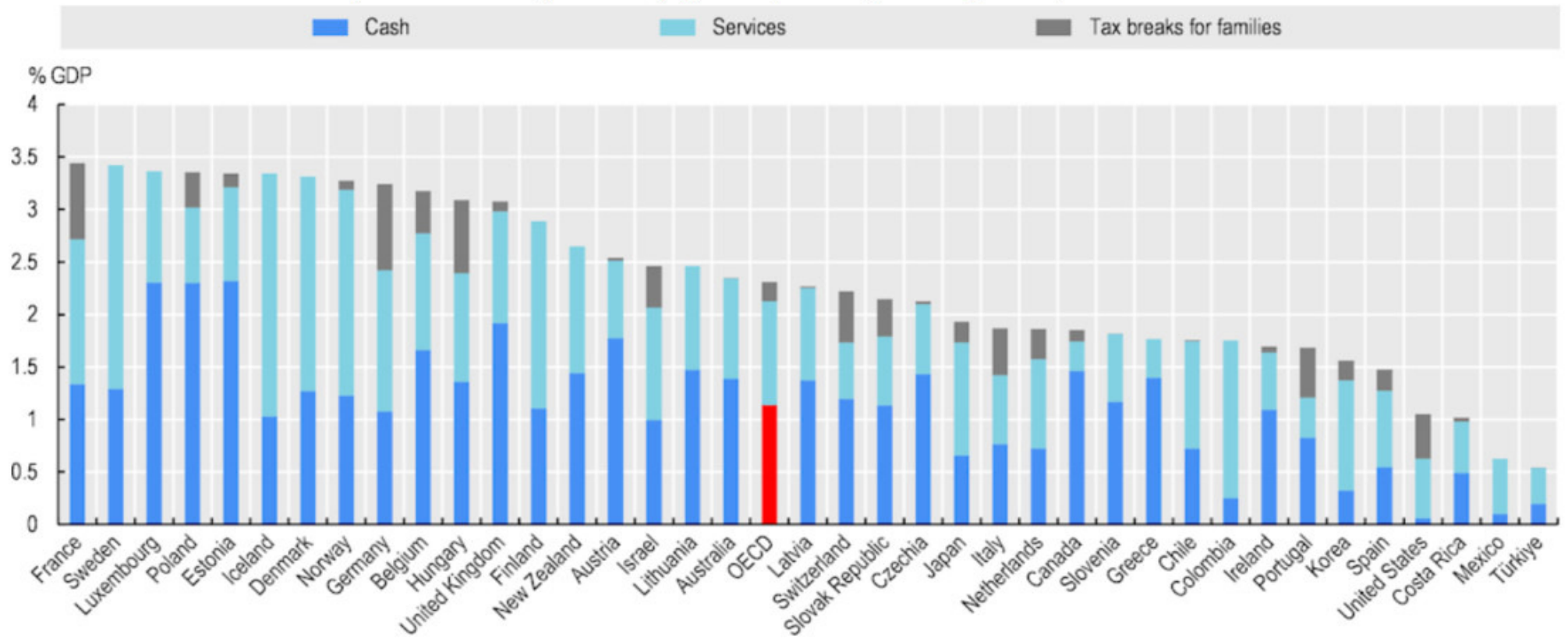

Figure 1.13. **Public spending family supports varies widely across OECD countries**

Public expenditure on family benefits by type of expenditure, percentage of GDP, 2019 or latest available

Családtámogatás és termékenység

- Az OECD országok átlagosan a **GDP 2%-át** fordítják családtámogatásra, amely három fő elemből áll: *készpénzes juttatások, szolgáltatások és adókedvezmények.*
- Európán belül Franciaországban (1,79) és Írországban (1,7) a legmagasabb termékenység. Családtámogatás: 3,4% és 1,6%
- Spanyolországban (1,16) és Olaszországban (1,24) a legalacsonyabb a TTA. Családtámogatás: 1,5% és 1,8%
- Csehország: 1,8 gyerek/nő és 2,2 %
- Magyarország: 1,52 és 3,1%
- Lengyelország: 1,2 és 3,3%
- **A skandináv országok az OECD átlagnál nagyobb összegeket fordítanak családtámogatásra, főként szolgáltatások formájában: Svédország 3,6%-ot, Norvégia 3,4%-ot, Finnország pedig 2,9%-ot.**
- Ez hosszú ideig 1,9 körül tartotta a termékenységet, de az elmúlt évtizedben a TTA értéke csökkent, jelenleg:
- Svédország: 1,53, Norvégia: 1,41, Finnország: 1,32 gyermek/nő.
- Az őshonos skandináv nők termékenysége ennél is alacsonyabb.

- Az **Egyesült Királyság** a GDP körülbelül 1,5%-át fordítja főleg készpénzes családtámogatásra, a TTA értéke 0,17 gyermek/nő értékkel csökkent az elmúlt 10 évben.
- **Kanadában** 0,28 volt a csökkenés, ott a főleg készpénzes családtámogatások értéke csak a GDP 1%-a.

Izrael mint kivétel

- Az OECD országok között Izrael rendelkezik a legmagasabb mutatóval (2,9); évtizedek óta a 3 körül ingadozik. Családtámogatások aránya: 2,5%.
- Tehát a magas GDP **nem szükségszerűen** jár együtt alacsony TTA-val. A demográfiai-ökonómiai paradoxon nem szükségszerűen érvényes.
- Ennek lehetséges okai: arab fenyegetettség tudata, erős vallási és etikai érzések, a zsidó tradíciók és törvények tisztelete, a magas termékenységgű ultraortodox zsidók magas aránya.

A TTA csökkenés általános okairól

- Izrael kivételével az összes OECD országban csökken a TTA értéke. Az okok szerteágazóak:
- **Gazdasági okok:** a gyerek egy öncélú, megtérülés nélküli befektetés (költséges hobbi), a munkaidő megdrágulása (gyerekvállalás alternatív költsége egyre magasabb), az élet drágasága, megélhetési és lakhatási költségek emelkedése, gazdasági bizonytalanság, magas munkanélküliség.
- **Társadalmi okok:** kétkeresős családmódel, gyerekvállalást figyelmen kívül hagyó nyugdíjrendszer, nők hosszú tanulmányi ideje és magas munkaerőpiaci részvétele.
- **Ideológiai okok:** szekularizáció, individualizmus, globalizmus, feminizmus, genderelmélet.
- A tradicionális társadalmakban az érdekek és az értékek is sok gyerekvállalásra ösztönöztek.
- A modern társadalmakban az érdekek és az értékek is a gyerektelenségre ösztönöznek.

Helyzetértékelés

- ***Uralkodó értékelés:***
- A pronatalista törekvések csődöt mondtak. A modern és haladó társadalmakban a TTA értéke nem növelhető. Készüljünk fel az alacsony termékenységi korszakra, és növeljük a bevándorlók számát.
- ***Kisebbségi vélemény szerint:***
- A demográfiai helyzet rossz, mert a folyamatok társadalmi katasztrófához vezetnek, legyen az *iszonyú elnéptelenedés* (Kelet-Ázsia és Kelet-Európa) vagy *népességcsere* (Nyugat-Európa és Észak-Amerika).
- Mivel a klasszikus családpolitikai eszközökkel nem sikerült megállítani a TTA csökkenését, ezért próbálkozunk új szemléletű családpolitikai eszközökkel: családi adózás, pronatalista nyugdíjrendszer, főállású szülőség.
- A gazdaság-centrikus modernizáció és haladás járulékos hatása a mindent elpusztító születésellenesség. Ezért egy civilizációs (ideológiai, társadalmi és gazdasági) fordulatra van szükség; egy termékenységtudatos társadalomra, amely a 2,1-es termékenység elérése és fenntartása alapján teljesen újra szervezi a társadalmat.
- A gazdaság-centrikus társadalommal szemben sokkal inkább egy gyerek-centrikus társadalom felépítésére kell törekedni.

- Köszönöm a figyelmet